

Események, hírek

Még tavaly december 16-án a budapesti Fészek Klubban jeles eseményre került sor: a 70 éves Makkai Ádám költő, műfordítót, lapunk munkatársát köszöntötték barátai és tisztelői a budapesti Fészek Klubban. Jókai Anna méltatta az emigrációban kiteljesedett, sokoldalú alkotói pályát, majd Mezei András szólt pályatársi-baráti kapcsolatokról. Végül a költővel Büky László irodalomtörténész beszélgetett műveiről, azok forrásvidékéről, majd bemutatta az erre az alkalomra megjelent *Jézus és a démonok imája* című gyűjteményes verskötetét. (Atlantis-Centaur – Tinta Kiadó, 2005)

Január 22-én, A Magyar Kultúra Napján a Hevesi Sándor Színházban rendeztük meg a lapunk megjelenésének 10. évfordulójával kapcsolatos szakmai tanácskozást és irodalmi estet. A megjelenteket Vajda László, a szerkesztői bizottság elnöke köszöntötte, majd Pék Pál, alapító főszerkesztő tartott előadást a lap indulásáról, első évfolyamairól; Megyeri Anna muzeológus, dr. Kostyál László művészettörténész, Kardos Ferenc költő, könyvtáros, Bence Lajos költő, főszerkesztő-helyettes, dr. Vasy Géza irodalomtörténész és Péntek Imre főszerkesztő különböző aspektusból tekintették át a tíz év irodalmi-szakmai publikációit. A nap folyamán irodalmi összeállítást is halhattak az érdeklődők a lapban megjelent versekből és prózákból, Szemes Péter szerkesztésében. Közreműködtek a Hevesi Sándor Színház stúdiói.

Megjelent a Magyar Nemzeti Művelődési Intézet kiadásában *Fodor Árpád: Remény a kő alatt* című első kötete. A bevezetőt Bence Lajos írta, a könyvet Péntek Imre szerkesztette. A Muratájban indult, s a Pannon Tükörben is többször publikáló fiatal költő könyvét január 14-én Lendván, a Bánffy Központban Péntek Imre és Bence Lajos mutatta be.

Február 4-én, ugyancsak a Bánffy Központban *Halász Albert: Minden szó(l)* című verskötetének bemutatására került sor. A költő saját grafikáival, képverseivel illusztrált könyvét Bence Lajos méltatta, az illusztrációkból rendezett tárlatot Nemes László festőművész ajánlotta a közönség figyelmébe.

Családjától február 29-én kaptam az értesítést: Major-Zala Lajos költő, író, lapunk munkatársa előző nap, február 28-án elhunyt. Tudtuk, hogy súlyos betegséggel küzdött, mégis megrendített a hír. 2004-ben jelent meg vaskos próza és versvallomása az Aurora Kiadónál *Testamentum* címmel. A cím ma súlyosabb jelentést hordoz, mint megjelenésének és bemutatásának idején, Hévízen, a Csokonai Társaság szokásos őszi ülésén. Betegeskedése ellenére sem adta fel a reményt, hogy tavasszal Magyarországra jön, kedves hévízi villájába, ahol a hetvenes évek végén-nyolcvanas évek elején, a Lajos napi baráti összejövetelekből kialakult egy sajátos irodalmi konzultáció, ellenzéki fórum, a Csokonai Társaság. A hazai és a határon túli magyar irodalom találkozó helyén rendszeres vendég volt Takáts Gyula, Fodor András, Pomogáts Béla, Erdélyi Zsuzsa, Tüskés Tibor, Csurka István, Hatvani Dániel, Kántor Lajos, Gálfalvi György, Várdi Béla, András Sándor, Nagy Pál, Kabdebó Tamás és mások, zalaegerszegi és hévízi-keszthelyi barátok. Külön fejezet a társaság történetében Csengey Dénes bekapcsolódása a találkozók szervezésébe, Cseh Tamás és a Kaláka Együttes felépése. Valóságos kis szellemi központtá vált a Major-villa. Kisugárzására az „illetékes szervek” is felfigyeltek.

A házigazda hozta Münchenben megjelent köteteit, melyek akkor idehaza nem voltak hozzáférhetőek, tiltott gyűjteménynek számítottak. Az utolsó kötet, amely a hűséges Aurora Kiadó, a müncheni barát, Molnár József nyomdájából kijött, a *Sursum corda* volt 1989-ben. De elérkezett a rendszervált(oz)ás ideje, és Major-Zala Lajos immár legális szerzővé vált abban az országban, amelyet 1949-ben hagyott el, a letartóztatás, az ÁVH elől menekülve. (Részletesen szól erről az *Elveszett győzelem* című, önéletrajzi kötetében. Lyukasóra-SMIKK, 1999) Tagja lett a Magyar Írószövetségnek, elnöke, majd tiszteletbeli elnöke a Csokonai Irodalmi és Művészeti Társaságnak. Sűrűbbé vált az a sajátos ingázás, mely svájci otthona, Pensier és Hévíz között zajlott. Első hazai kiadású kötetét Kecskeméten adták ki, Hatvani Dánielnek köszönhetően, *Játsszunk szerelmet* címmel. Ebben jobbára a költő (legendás) erotikus versei kaptak helyet, el is fogott az utolsó példányig. Igyekezett kihasználni a felnyílt lehetőségeket, több verskötete jelent meg a legkülönbözőbb kiadói variációban. 2000-ben magam is bábáskodtam a *Hogy hívnak, ember?* című könyvének megjelenésében az Árgus Kiadónál, a SMIKK-el együttműködve. Meg kell mondani, költészetének hazai befogadása, elfogadása nem alakult túl szerencsésen. Ebben az is közrejátszott, hogy utóbbi kötetekben erőteljesen politizált, attól a meggyőződéstől hajtva: az általa vélt igazságot a legkíméletlenebbül kell a közélet szereplőinek tudomására hoznia.

Nagyon kevesen ismerték – a gyakorlatilag hozzáférhetetlen – első korszakának (szerintem) jelentős köteteit: a *Fémember az áramkörben-t*, az *Imátlan imát*, a *Rontásbontót*, a *Támadj föl, édes-t*. Nagyon hiányzott (hiányzik) egy válogatott verskötet, amely költészetének valós értékeit integrálhatná az egyetemes-hazai magyar irodalomba. (Ez a feladat már a baráti-szakmai körre maradt.) Azt hiszem, sokan sokkal tartozunk neki. Ez a legkevesebb, hogy ennek a hiánypótló kötetnek a kiadását mielőbb megoldjuk.

Tavaszi látogatását nagy várakozással tervezgette. Ismét egy újabb vállalkozásba fogott: az 1956-os forradalomról írott verseit akarta egy kötetbe rendezve megjelentetni. Erről tárgyaltunk telefonon többször is... A sors másként akarta, életműve lezárult. A Csokonai Társaság őszi ülésén legfeljebb tiszteleghetünk emléke előtt. S zavartan forgatjuk a Testamentum lapjait, tünődhetünk a keserű búcsúzkodást intonáló verseinek sorain.

A *Mi vagy? Ki vagy?* című versében írta:

*„szeretni jöttem e világra
elmenni készülök
két hazával szeretetlenül
mondatok szeméthalmazán
az érthetetlen kárhozat elül
dermedő értelmében
lesz-e ki tiz körmével
élővé kaparja síromon
szavak foszló rongyából
a didergő nyelvet
atommá szétborult
Anyáürben az értelmet“*

A *Pensier* melletti kápolnatemetőben végső nyugalomra helyezett kislakosi (ma Tormafölde) költőt, – aki öntudatosan, nevében is zalainak vallotta magát – az „eltékozolt fiút“ akkor becsüljük meg, ha „élővé kaparjuk“ a kincset, amely költészetének gazdag tárházában rejtőzik.

P.I.

Győri Műhely látogatása

Március 7-én a Keresztury Irodalmi Kör szervezésében a Deák Ferenc Megyei Könyvtár olvasótermében a győri Műhely című folyóirat bemutatkozó estjére került sor. A jól sikerült rendezvény vendégeivel, Villányi László főszerkesztővel, valamint Sütő Csaba András és Szalai Zsolt szerzőkkel Péntek Imre és Szemes Péter beszélgetett.

Farkas Ferenc szobrászművész albumának bemutatóját, mely a Pannon Tükör Művészeti Könyvek sorozatában jelent meg, március 16-án, a Gönczi ÁMK-ban rendezték meg. A kötetet Garamvölgyi György, az intézmény igazgatója méltatta, kiemelve a képzőművészeti könyvkiadás jelentőségét. A kötet szerzőivel – dr. Kostyál László művészet-történésszel és Frimmel Gyula grafikusművésszel, valamint Zóka Gyula fotográfussal – Péntek Imre beszélgetett.

A Luganóban élő kiváló költő, író, képzőművész és irodalomszervező Saáry Éva március 24-én a zalaegerszegi Buday Galériában rendezett kiállítást festményeiből és fotóiból. A tárlatot dr. Kostyál László méltatta, majd összeállítást hallhatott a közönség a szerző verseiből, Molnár Árpád és Horváth Ildikó előadásában. A költő pályájának állomásait, versvilágának jellegzetes formai és tartalmi vonatkozásait Péntek Imre vázolta fel előadásában.

Muravidéki könyvek a szlovén nagykövetségen

Március 31-én, pénteken a Szlovén Köztársaság budapesti nagykövetségén három muravidéki, illetve szlovén vonatkozású könyvet mutattak be.

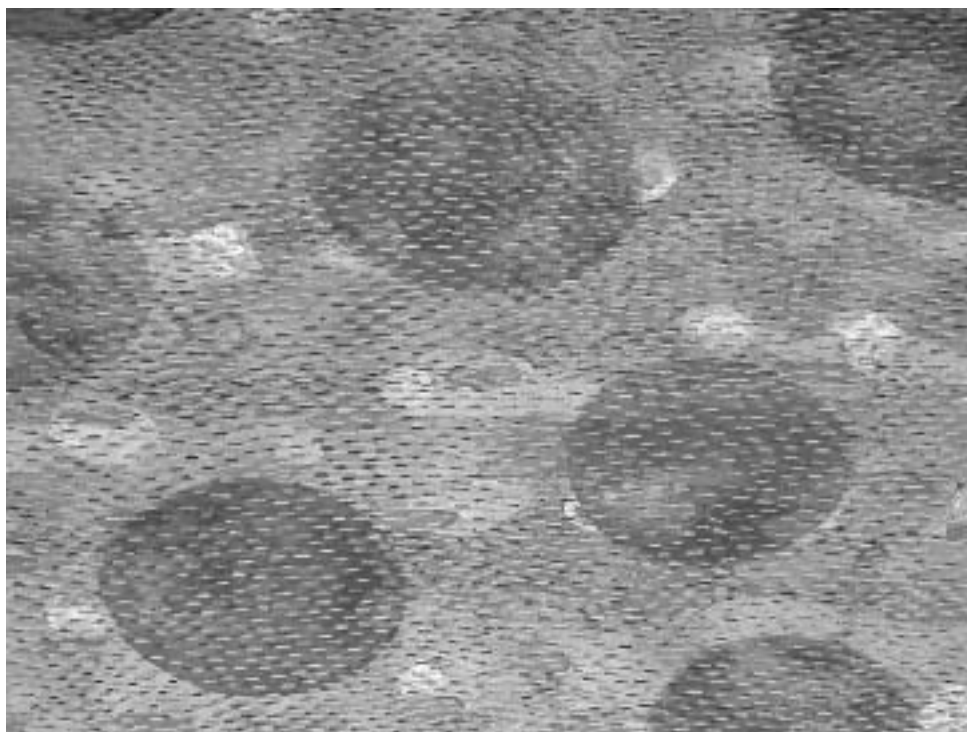
Franci Just irodalomtörténész a muravidéki és rábavidéki kortárs szlovén írók-költők antológiáját ismertette, melynek anyagát Zágorec-Csuka Judit fordította. Just kiemelte: a fordításkötet első vállalkozás a Mura és a Rába mentén élő alkotók az utóbbi néhány évtizedben született irodalmi termésének egybegyűjtésére és publikálására. A kötet kiadása többféle szándékot is takar, egyik szempontból a kötet szerkesztője, Székely András Bertalan így ír: *„Népeink nyelve, múltja, hagyományai, életformája, vallása sok ponton érintkezik egymással, mégsem ismerjük egymást eléggé. Zágorec-Csuka Judit előzmény nélküli vállalkozása, hogy a magyar olvasóközönség számára is hozzáférhetővé teszi ezt az értékes, felfedezésre váró regionális irodalmat...”*.

A második kötet is fordítási irodalmi termék, Varga József legutóbbi kisregényének, a Tudatformáló időnek szlovén fordítása (Éasi oblikovanja zavesti). A kötetet, melyet Peter Oletič, a szerző unokája ültetett át szlovén nyelvre, Zágorec-Csuka Judit értékelte, kiemelve a mű dokumentarizmusát. Oletič pedig a mű fordítása közben tapasztalt nehézségekről szöveg, melyeket a szerző segítségével sikerült leküzdenie.

Sz. Kanyó Leona (1934-1984) A Tiszától az Adriáig című, a tragikusan korán elhunyt költő publicisztikáit és válogatott verseit tartalmazó kötetét annak szerkesztője, Székely András Bertalan mutatta be.

Székely kitért azokra a politikai-életrajzi vonatkozásokra is, amelyek megnehezítették a vajdasági Magyarokanizsán született költő kibontakozását (pl. a titói éra alatt koholt vádak alapján másfél évi szabadságvesztés és börtönbüntetés sújtotta), végül a „hazatérés” a szlovéniai Nova Goricába, illetve a muravidéki magyar irodalomba (az Összhang antológiákkal és a Fenyőm tuskéi alatt című önálló kötetével) történő betagozódással. A szerkesztő Sz. Kanyó Leona, a magyar irodalom méltatlanul elfelejtett alakja előtt tiszteleg a válogatott versekkel. Székely meggyőződése, hogy a szerző, akinek életműve alig épülhetett be a művelt magyar köztudatba, éppen szegényebb is általa, hiszen olyan költőről van szó, akinek „míves darabjait” az egyetemes magyar irodalom megbecsült alkotásai között kell számon tartanunk.

B.L.

Ernszt András: Nagy elliptikus III. 2005

Quadriga - Gönczi Galéria